

Zadeva C-677/20

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

11. december 2020

Predložitveno sodišče:

Bundesarbeitsgericht (Nemčija)

Datum predložitvene odločbe:

18. avgust 2020

Predlagatelj:

Industriegewerkschaft Metall (IG Metall)
ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft

Drugi stranki:

SAP SE
SE-Betriebsrat der SAP SE

**BUNDESARBEITSGERICHT (ZVEZNO DELOVNO SODIŠČE,
NEMČIJA)**

[...] (ni prevedeno)

SKLEP

[...] (ni prevedeno)

V postopku za izdajo sklepa, v katerem so udeležene stranke:

1. Industriegewerkschaft Metall, [...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) Frankfurt na Majni,

predlagatelj, pritožnik in revident,

2. ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft, [...] (ni prevedeno) Berlin,

predlagatelj, pritožnik in revident, [...] (ni prevedeno)

3. SAP SE, [...] (ni prevedeno) Walldorf,

[...] (ni prevedeno)

4. SE-Betriebsrat der SAP SE, [...] (ni prevedeno) Walldorf,

[...] (ni prevedeno)

5. Konzernbetriebsrat der SAP SE, [...] (ni prevedeno) Walldorf,

[...] (ni prevedeno)

6. Deutscher Bankangestellten-Verband e. V., [...] (ni prevedeno) Düsseldorf,

7. Christliche Gewerkschaft Metall (CGM), [...] (ni prevedeno) Stuttgart,

8. Verband angestellter Akademiker und leitender Angestellter der chemischen Industrie e. V., [...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) Köln,

je prvi senat pri Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče) [...] (ni prevedeno) sklenil:

I. Sodišču Evropske unije se na podlagi člena 267 PDEU v predhodno odločanje predloži to vprašanje:

Ali je člen 21(6) Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (nemški zakon o udeležbi delavcev v evropski družbi), iz katerega v primeru ustanovitve evropske družbe (v nadaljevanju: SE) s preoblikovanjem s sedežem v Nemčiji izhaja, da je treba za določen del članov nadzornega sveta iz vrst delavcev zagotoviti ločen izbirni postopek za kandidate, ki jih predlagajo sindikati, združljiv s členom 4(4) Direktive Sveta 2001/86/ES z dne 8. oktobra 2001 o dopolnitvi Statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev?

II. Postopek z revizijo se prekine do odločitve Sodišča Evropske unije o predlogu za sprejetje predhodne odločbe.

Obrazložitev

A. Predmet prvega postopka v glavni stvari

Stranke so v sporu – kolikor je za postopek predhodnega odločanja upoštevno – o veljavnosti določil v sporazumu o udeležbi delavcev v Societas Europaea (sporazum o udeležbi), sklenjenem med delodajalko in posebnim pogajalskim

telesom, v smislu člena 21 Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (nemški zakon o udeležbi delavcev v evropski družbi; v nadaljevanju: SEBG).

Delodajalka (tretjenavedena stranka) je SE z dvotirnim sistemom. Pri njej delujeta SE-Betriebsrat (svet delavcev SE) (četrttonavedena stranka) in Konzernbetriebsrat (svet delavcev koncerna) (petonavedena stranka). Predlagatelja sta dva sindikata, zastopana v podjetju delodajalke. V postopku so poleg tega udeleženi še drugi sindikati, zastopani v podjetju delodajalke oziroma njenem koncernu (od šestonavedene do osmonavedene stranke).

Delodajalka je sprva imela pravno obliko delniške družbe nemškega prava. V skladu s členom 7(1), prvi stavek točke 2, Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer (Mitbestimmungsgesetz, nemški zakon o soodločanju delavcev, v nadaljevanju: MitbestG) je imela nadzorni svet, sestavljen iz osmih članov nadzornega sveta iz vrst delničarjev in osmih članov nadzornega sveta iz vrst delavcev. V skladu s členom 7(2), točka 2, MitbestG je bilo med člani nadzornega sveta iz vrst delavcev šest delavcev podjetja in dva predstavnika sindikatov. Pri obeh predstavnikih sindikatov je šlo za osebi, ki so ju v skladu s členom 16(2) MitbestG predlagali reprezentativni sindikati v koncernu delodajalke in ki sta bili izvoljeni na glasovanju, ločenem od volitev preostalih šestih članov nadzornega sveta iz vrst delavcev.

Leta 2014 se je delodajalka preoblikovala v SE. Od tedaj ima njen nadzorni svet 18 članov. V skladu s sporazumom o udeležbi, sklenjenim 10. marca 2014 med delodajalko in posebnim pogajalskim telesom, je od tega devet članov nadzornega sveta predstavnikov delavcev. Sporazum o udeležbi ureja podrobna pravila njihovega imenovanja. V skladu z Delom II, točka 3.1, sporazuma o udeležbi so lahko za predstavnike delavcev v nadzornem svetu predlagani in imenovani le delavci družbe SAP ali predstavniki reprezentativnih sindikatov v koncernu SAP. Pri tem imajo sindikati v skladu z Delom II, točka 3.3, sporazuma o udeležbi za določen del predstavnikov delavcev, ki odpadejo na Nemčijo, izključno predlagalno pravico; izbira oseb, ki jih oni predlagajo, s strani delavcev poteka v okviru ločenega glasovanja.

Sporazum o udeležbi v Delu II, točka 3.4, poleg tega vsebuje določila o oblikovanju nadzornega sveta, skrčenega na dvanajst članov. V tem primeru mora biti v nadzornem svetu šest predstavnikov delavcev. Predstavnike delavcev, na katere odpadejo prvi štirje sedeži v Nemčiji, izvolijo delavci, zaposleni v Nemčiji. Pri tem lahko sindikati, zastopani v koncernu delodajalke, predlagajo kandidate za del sedežev, ki odpadejo na Nemčijo; ne izvede pa se ločeno glasovanje o osebah, ki jih predlagajo.

Predlagatelja sta v postopku za izdajo sklepa, začetem na njuno pobudo, uveljavljala, da so določila v sporazumu o udeležbi glede imenovanja predstavnikov delavcev v dvanajstčlanskem nadzornem svetu neveljavna. Menita, da so v nasprotju s členom 21(6) SEBG, saj sindikatom ne priznavajo izključne –

torej z ločenim glasovanjem zavarovane – predlagalne pravice za predstavnike delavcev v nadzornem svetu.

Delodajalka meni, da izključne predlagalne pravice, določene v členu 7(2) v povezavi s členom 16(2) MitbestG, člen 21(6) SEBG ne varuje.

Predlogi predlagateljev so bili na nižjih stopnjah postopka zavrjeni. Z revizijo predlagatelja vztrajata pri svojih predlogih.

B. Upoštevno nacionalno pravo

I. Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer (Mitbestimmungsgesetz, MitbestG, nemški zakon o soodločanju delavcev) z dne 4. maja 1976 (*BGBI. I, str. 1153, nazadnje spremenjen z zakonom z dne 24. aprila 2015 – BGBI. I, str. 642*) med drugim določa:

Člen 7

Sestava nadzornega sveta

1. Nadzorni svet podjetja

- (1) s praviloma manj kot 10.000 delavci sestavlja šest članov nadzornega sveta iz vrst delničarjev in šest članov nadzornega sveta iz vrst delavcev;
- (2) s praviloma več kot 10.000, vendar manj kot 20.000 delavci, sestavlja osem članov nadzornega sveta iz vrst delničarjev in osem članov nadzornega sveta iz vrst delavcev;
- (3) s praviloma več kot 20.000 delavci sestavlja deset članov nadzornega sveta iz vrst delničarjev in deset članov nadzornega sveta iz vrst delavcev.

2. Za člane nadzornega sveta iz vrst delavcev velja:

- (1) v nadzornem svetu s šestimi člani nadzornega sveta iz vrst delavcev morajo biti štirje delavci podjetja in dva predstavnika sindikatov;
- (2) v nadzornem svetu z osmimi člani nadzornega sveta iz vrst delavcev mora biti šest delavcev podjetja in dva predstavnika sindikatov;
- (3) v nadzornem svetu z desetimi člani nadzornega sveta iz vrst delavcev mora biti sedem delavcev podjetja in trije predstavniki sindikatov.

5. Sindikati iz odstavka 2 morajo biti zastopani v samem podjetju ali drugem podjetju, katerega delavci se v skladu s tem zakonom udeležujejo volitev članov nadzornega sveta podjetja.

Člen 16

Volitve predstavnikov sindikatov v nadzorni svet

2. Volitve potekajo na podlagi predlogov sindikatov, ki so zastopani v samem podjetju ali drugem podjetju, katerega delavci se v skladu s tem zakonom udeležujejo volitev članov nadzornega sveta podjetja. [...]"

II. Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (SE-Beteiligungsgesetz, SEBG, nemški zakon o udeležbi delavcev v evropski družbi) z dne 22. decembra 2004 (BGBl. I, str. 3675, 3686, nazadnje spremenjen z zakonom z dne 20. maja 2020 – BGBl. I, str. 1044) v različici, veljavni od 1. marca 2020, med drugim določa:

„Člen 2

Opredelitve pojmov

8. Udeležba delavcev pomeni kakršenkoli mehanizem, vključno z obveščanjem, posvetovanjem in soodločanjem, prek katerega lahko predstavniki delavcev vplivajo na odločitve, ki se sprejemajo v družbah.

[...]

12. Soodločanje pomeni vpliv delavcev na zadeve družbe s:

- (1) pravico izvolitve ali imenovanja nekaterih članov nadzornega ali upravnega organa družbe, ali
- (2) pravico priporočiti imenovanje ali nasprotovati imenovanju nekaterih ali vseh članov nadzornega ali upravnega organa družbe.

Člen 21

Vsebina sporazuma

1. V pisnem sporazumu med vodstvi in posebnim pogajalskim telesom se brez poseganja v siceršnjo neodvisnost strank in ob upoštevanju odstavka 6 določi:

3. V primeru, da stranke sklenejo sporazum o soodločanju, je treba določiti njegovo vsebino. Zlasti se je treba dogovoriti o:

- (1) številu članov v upravnem ali nadzornem organu SE, ki jih bodo delavci upravičeni voliti, imenovati, jih priporočiti ali jim nasprotovati;
- (2) postopku, po katerem delavci te člane lahko volijo, imenujejo, priporočijo ali jim nasprotujejo, in
- (3) pravicah teh članov.

6. Brez poseganja v razmerje tega zakona do drugih določb o soodločanju delavcev v podjetju mora sporazum za s preoblikovanjem ustanovljeni SE določiti raven vseh elementov udeležbe delavcev, vsaj enako ravni v že obstoječi družbi, ki se bo preoblikovala v SE. [...] (ni prevedeno)“

C. Upoštevne določbe prava Unije

Člen 4 Direktive Sveta 2001/86/ES z dne 8. oktobra 2001 o dopolnitvi Statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev [...] (ni prevedeno) med drugim določa:

„Vsebina sporazuma

1. Pristojni organi udeleženih družb in posebno pogajalsko telo se pogajajo v duhu sodelovanja, da bi dosegli sporazum o načinih udeležbe delavcev v SE.
2. Brez poseganja v neodvisnost strank in v skladu s členom 4 sporazum iz odstavka 1 med pristojnimi organi udeleženih družb in posebnim pogajalskim telesom določa:
4. Brez poseganja v člen 13(3)(a) mora sporazum za s preoblikovanjem ustanovljeni SE določiti raven vseh elementov udeležbe delavcev, vsaj enako že obstoječi družbi, ki se bo preoblikovala v SE.“

D. Upoštevnost za odločitev in pojasnitev vprašanja za predhodno odločanje

Odločitev o sporu je odvisna od tega, ali so zahteve, ki izhajajo iz člena 21(6) SEBG in zadevajo oblikovanje sporazuma o udeležbi glede soodločanja delavcev pri ustanovitvi SE s preoblikovanjem delniške družbe nemškega prava, združljive s členom 4(4) Direktive 2001/86/ES.

I. Ob upoštevanju izključno nacionalnega prava bi bilo treba ugoditi predlogu predlagateljev, s katerim ta – kolikor je upoštevno v obravnavanem primeru – predlagata ugotovitev neveljavnosti določil, vsebovanih v sporazumu o udeležbi z

dne 10. marca 2014, glede imenovanja predstavnikov delavcev v dvanajstčlanskem nadzornem svetu.

1. Predlog je dopusten.

[...] (ni prevedeno)

2. Predlog bi bil tudi utemeljen. Določila v sporazumu delodajalke o udeležbi z dne 10. marca 2014 glede imenovanja predstavnikov delavcev v dvanajstčlanskem nadzornem svetu bi bila neveljavna. Bila bi v nasprotju s členom 21(6) SEBG.

a) Načeloma stranke sporazuma o udeležbi lahko v skladu s členom 21(1) SEBG avtonomno določijo postopek glede udeležbe delavcev v smislu člena 2(8) SEBG. To jim omogoča, da sprejmejo pravila, posebej prilagojena potrebam načrtovane SE, ter da poleg uporabe preizkušenih sistemov udeležbe razvijejo tudi mešane oblike ali nove koncepte ali postopke. S tem naj bi se zagotovila smiselna izravnava pravnih položajev, obstoječih v posameznih državah članicah, in hkrati tudi primerna prilagoditev potrebam in strukturam SE, ki se bo ustanovila [...] (ni prevedeno).

b) V zvezi z avtonomijo, priznано strankam sporazuma o udeležbi, pa je v skladu s členom 21(1) SEBG treba upoštevati izrecni pridržek glede jamstva, določenega v odstavku 6 tega člena. V skladu s tem je treba pri ustanovitvi SE s preoblikovanjem delniške družbe v sporazumu določiti raven vseh elementov udeležbe delavcev, vsaj enako ravni v že obstoječi družbi, ki se bo preoblikovala v SE (*člen 27(6), prvi stavek, SEBG*). S tem zakon omejuje pogajalsko avtonomijo strank pri ustanovitvi SE s preoblikovanjem delniške družbe v prid strožjega varstva obstoječega stanja [...] (ni prevedeno).

c) Senat meni, da glede na metode razlage, upoštevne za nacionalno pravo, člen 21(6), prvi stavek, SEBG zahteva, da morajo stranke sporazuma o udeležbi pri ustanovitvi SE s preoblikovanjem v tej zagotoviti, da se elementi postopka glede udeležbe delavcev v smislu člena 2(8) SEBG, ki so odločilni za vpliv delavcev na sprejemanje odločitev družbe, v enakem obsegu ohranijo tudi v SE, ki se bo ustanovila. Te elemente je najprej treba – vsakič glede na postopke udeležbe delavcev v smislu člena 2(8) SEBG, ki v delniški družbi, ki se bo preoblikovala, že obstajajo – določiti na podlagi za to upoštevne nacionalnega prava. Elementi, ki so v skladu s tem odločilni za vpliv delavcev na sprejemanje odločitev družbe, se morajo v enakem obsegu zagotoviti tudi v SE. Pri tem je treba upoštevati, da člen 21(6), prvi stavek, SEBG ne zahteva popolne ohranitve postopkov, obstoječih v družbi, ki se bo preoblikovala, in tam obstoječega pravnega stanja. Elementi postopka, ki so odločilni za vpliv predstavnikov delavcev v družbi, ki se bo preoblikovala, se morajo torej v sporazumu o udeležbi, veljavnem za SE, zagotoviti v kvalitativno enakovrednem obsegu.

d) Izhajajoč iz tega določila za imenovanje predstavnikov delavcev v dvanajstčlanskem nadzornem svetu v sporazumu delodajalke o udeležbi ne bi bila združljiva z zahtevami iz člena 21(6) SEBG.

aa) K elementom postopka glede soodločanja v podjetju, ki so odločilni za vpliv delavcev, v primeru delniške družbe nemškega prava, v kateri soodločanje poteka v skladu s členom 7(1), prvi stavek, točka 2, v povezavi s točko 2 odstavka (2), MitbestG, spada ločeni volilni postopek v skladu s členom 16 MitbestG za predstavnike delavcev v nadzornem svetu, ki jih predlagajo sindikati.

(1) V skladu s členom 7(2), točka 2, MitbestG mora biti v nadzornem svetu, ki ga sestavlja osem članov nadzornega sveta iz vrst delničarjev in osem članov nadzornega sveta iz vrst delavcev, med člani nadzornega sveta iz vrst delavcev šest delavcev podjetja in dva predstavnika sindikatov. Volitve predstavnikov sindikatov potekajo na glasovanju, ločenem od volitev preostalih članov nadzornega sveta iz vrst delavcev, na podlagi predlogov sindikatov, ki so zastopani v samem podjetju ali drugem podjetju, katerega delavci se udeležujejo volitev (*člen 16(2), prvi stavek, MitbestG*). Medtem ko morajo biti drugi člani nadzornega sveta iz vrst delavcev zaposleni v samem podjetju ali v podjetju, ki spada k njegovemu koncernu, sindikati lahko na volitvah predlagajo zunanje osebe; za te osebe ni nujno, da so člani sindikata, ki jih predlaga, niti ni potrebno, da so v njem zaposleni.

(2) Pravica sindikatov, določena v MitbestG in zavarovana z ločenim volilnim postopkom, da predlagajo kandidate za določen del članov nadzornega sveta iz vrst delavcev, temelji na spoznanju nemškega zakonodajalca, da udeležba predstavnikov delavcev, ki jih predlagajo sindikati, prav zaradi njihove neodvisnosti predstavlja pomemben element oblikovanja mnenja v nadzornem svetu [...] (ni prevedeno). Zakon od njegove uveljavitve dne 1. julija 1976 nespremenjeno izhaja iz tega, da k enakopravni ali zlasti tudi enakovredni udeležbi delničarjev in delavcev v nadzornih svetih podjetij na strani delavcev nujno spada udeležba predstavnikov delavstva, organiziranega presegajoč okvire podjetja, torej udeležba reprezentativnih sindikatov podjetja ali koncerna [...] (ni prevedeno). Izključna omejitev možnih predstavnikov delavcev na osebe, ki so člani zveze podjetij, v skladu s tem ni v interesu samih delavcev [...] (ni prevedeno). V skladu z vrednotenjem v zakonu imajo predstavniki delavcev v nadzornem svetu, ki so jih predlagali sindikati – in katerih zastopstvo je legitimirano z volitvami s strani delavcev – funkcijo, ki krepi soodločanje delavcev. S tem naj bi se zagotovilo, da so med predstavniki delavcev v nadzornem svetu osebe, ki so dobro seznanjene z danostmi in potrebami podjetja, hkrati pa imajo tudi širše strokovno znanje [...] (ni prevedeno).

bb) S tem pravica sindikatov, da podajo predloge za določen del članov nadzornega sveta iz vrst delavcev, ki je zavarovana z ločenim glasovanjem, za postopek soodločanja delavcev v delniški družbi, kjer se odločitve sprejemajo s soodločanjem v skladu s členom 7(1), prvi stavek, točka 2, v povezavi s točko 2 odstavka (2), MitbestG, pomeni odločilni element, ki mora biti pri preoblikovanju v SE v sporazumu o udeležbi v skladu s členom 21(6) SEBG zagotovljen v kvalitativno enakovrednem obsegu. [...] (ni prevedeno)

(1) V sporazumu o udeležbi bi torej morala biti zagotovljena pravica sindikatov, da predlagajo kandidate za določen del članov nadzornega sveta iz vrst delavcev. Poleg tega bi bilo treba v tem pogledu zagotoviti izbirni postopek za te osebe – ločen od postopka imenovanja preostalih predstavnikov delavcev – s strani delavcev ali njihovih predstavnikov. Le v primeru tako zavarovane predlagalne pravice je v skladu s predstavami nemškega zakonodajalca tudi v SE še naprej v enakem obsegu zagotovljena enakopravna in enakovredna udeležba delavcev v nadzornem svetu v skladu s členom 7(2), točka 2, v povezavi s členom 16(2) MitbestG in s tem zagotovljen pred preoblikovanjem obstoječ vpliv delavcev na sprejemanje odločitev družbe v smislu člena 2(8) SEBG pri soodločanju v smislu člena 2(12) SEBG.

(2) Jamstvo iz člena 21(6) SEBG je vplivalo tudi na število predstavnikov delavcev, ki jih predlagajo sindikati in ki bi morali biti izbrani z ločenim postopkom imenovanja. V skladu s členom 7(2), točki 1 in 2, MitbestG sta v dvanajstčlanskem in šestnajstčlanskem nadzornem svetu nemške delniške družbe od šestih oziroma osmih članov nadzornega sveta iz vrst delavcev dva predstavnika sindikatov. V primeru nadzornega sveta, ki ima dvajset članov, so med desetimi člani nadzornega sveta iz vrst delavcev trije predstavniki sindikatov (*člen 7(1), prvi stavek, točka 3, v povezavi z odstavkom 2, točka 3, MitbestG*). To uravnoteženje, ki ga je izvedel nemški zakonodajalec, določa obseg vpliva delavcev na sprejemanje odločitev družbe, zavarovanega s členom 21(6) SEBG. Zato mora biti to uravnoteženje – kolikor je računsko mogoče – v nadzornem svetu SE še naprej zagotovljeno sorazmerno glede na število članov nadzornega sveta iz vrst delavcev, pogojeno z velikostjo nadzornega sveta. V primeru zmanjšanja nadzornega sveta – kakor je to možno v postopku v glavni stvari – z nekdanjih 16 članov v delniški družbi na dvanajst članov v SE bi torej stranke sporazuma o udeležbi morale sindikatom vsaj za enega člana nadzornega sveta iz vrst delavcev priznati izključno predlagalno pravico.

(3) Pri tem ni potrebno, da se izključna predlagalna pravica sindikatov glede določenega dela članov nadzornega sveta iz vrst delavcev, ki jo je treba zagotoviti v sporazumu o udeležbi, omejuje na nemške sindikate, zastopane v podjetju ali koncernu. Z možnostjo pogajanja se strankam sporazuma o udeležbi – ob upoštevanju zahtev iz člena 21(6) SEBG – omogoči, da sprejmejo pravila, posebej prilagojena potrebam načrtovane SE, kar omogoča primerno prilagoditev njenim strukturam. K posebnostim SE spada udeležba delavcev iz celotne Unije in s tem pogojena mednarodnost predstavnikov delavcev v nadzornem svetu. Vključitev le nemških sindikatov bi temu nasprotovalo.

e) Teh zahtev, ki izhajajo iz člena 21(6) SEBG, določila o dvanajstčlanskem nadzornem svetu v sporazumu delodajalke o udeležbi z dne 10. marca 2014 ne izpolnjujejo. Sindikati, zastopani v koncernu delodajalke, sicer lahko predlagajo kandidate za volitve članov nadzornega sveta iz vrst delavcev. Ker pa za te ni predviden ločen izbirni postopek, določila v Delu II, točka 3.4, sporazuma o udeležbi ne zagotavljajo v zadostni meri, da je med predstavniki delavcev v nadzornem svetu tudi dejansko oseba, ki so jo predlagali sindikati.

II. Senat pa se sprašuje, ali je ta razlaga člena 21(6) SEBG – ki jo mora podati – združljiva z zahtevami člena 4(4) Direktive 2001/86/ES.

Ta določba prava Unije določa, da mora brez poseganja v člen 13(3)(a) navedene direktive sporazum za s preoblikovanjem ustanovljeni SE določiti raven vseh elementov udeležbe delavcev, vsaj enako že obstoječi družbi, ki se bo preoblikovala v SE. Če ta določba temelji na drugačnem razumevanju – ki ga morajo po potrebi vse države članice zagotoviti v enaki meri – z nižjo ravno varstva, enotno po vsej Uniji, bi moral senat člen 21(6) SEBG temu ustrezno razlagati v skladu s pravom Unije.

Tega, kakšne zahteve – ki jih morajo prenesti države članice – za raven varstva, ki jo mora v korist delavcev zagotavljati sporazum o udeležbi, izhajajo iz člena 4(4) Direktive 2001/86/ES, ni mogoče presoditi z gotovostjo, ki je potrebna za odločitve sodišča zadnje stopnje. Ta določba do sedaj še ni bila predmet razlage s strani Sodišča Evropske unije. Pravilna uporaba prava Unije tudi ni očitna. S tem potrebno razlago člena 4(4) Direktive 2001/86/ES mora zato podati Sodišče Evropske unije.